
Hlavní kontrolóri sú kľúčovým prvkom transparentného fungovania samospráv

Bratislava 27. novembra 2018 – Ostatné komunálne voľby prinášajú širšie zmeny do života v miestnej samospráve. Na miesta starostov, primátorov, ale aj do poslaneckých lavíc zasadajú noví ľudia. Z pohľadu národnej autority pre oblasť externej kontroly je dôležité, aby v podmienkach slovenských obcí a miest bol nastavený funkčný, účinný systém vnútornej kontroly. Ide o jasne nastavený a vzájomne prepojený systém kontroly zo strany zastupiteľstva, ktorého neodmysliteľnou súčasťou je hlavný kontrolór samosprávy a tiež kontrolné mechanizmy, za ktoré v rámci každodenného riadenia úradu zodpovedá štatutár obce, mesta. O aktuálnych otázkach života samosprávnych kontrolórov dnes (27. november 2018) diskutoval ich prezident Ľudovít Budzák (Združenie hlavných kontrolórov miest a obcí SR) s Karolom Mitrikom, predsedom Najvyššieho kontrolného úradu SR. Podľa K. Mitrika, hlavní kontrolóri sú kľúčovým prvkom v prvotnom hodnotení transparentnosti, hospodárnosti či účelnosti nakladania s verejným majetkom, financiami na komunálnej, miestnej úrovni. Zároveň sú odborníci kontrolného úradu zapojení do pracovnej skupiny v rámci rezortu vnútra, ktorá pripravuje novelu zákona o pôsobnosti hlavných kontrolórov samosprávy.

Najvyšší kontrolný úrad SR na základe viac ako desaťročných skúsenosti s výkonom kontroly na komunálnej úrovni upozorňuje hlavne na dva najčastejšie problémy, s ktorými sa stretávajú jeho kontrolóri v podmienkach miestnej samosprávy. Prvý problém súvisí s nedostatočnou súčinnosťou, komunikáciou starostu, primátora s hlavným kontrolórom a jeho tímom. NKÚ SR upozorňuje na skutočnosť, že obecný kontrolór je oprávnený na základe rozhodnutia zastupiteľstva kontrolovať dodržiavanie právnych predpisov, nakladanie s majetkom samosprávy, či plnenie rozpočtových pravidiel. Starosta, primátor, zamestnanci úradu sú pritom povinní predkladať kontrolórovi všetky požadované dokumenty, písomnosti súvisiace s výkonom kontrolnej akcie. V prípade, že vedenie miestnej samosprávy bráni kontrolórovi vo výkonne jeho práce, ten môže podať sťažnosť, ktorú prešetrí špeciálna komisia zriadená zastupiteľstvom. Kontrolór sa zároveň môže obrátiť na príslušnú prokuratúru, nakoľko tá je kompetentná na vykonávanie dozoru nad výkonom samosprávy, resp. preverenie postupu jej orgánov. Do úvahy pripadá aj podanie trestného oznámenia pre možné zneužitie právomoci verejného činiteľa – starostu, primátora. Podľa nových pravidiel, môžu kontrolóra o vykonanie kontroly požiadať nielen poslanci zastupiteľstva, ale takéto právo má tiež starosta či primátor.

Predseda kontrolného úradu K. Mitrik na stretnutí s prezidentom samosprávnych kontrolórov tiež konštatoval, že na úrovni obcí a miest dochádza k porušovaniu zákona o obecnom zriadení. Konkrétne ide situácie, kedy chce starosta, resp. primátor ukončiť pracovný pomer s kontrolórom bez toho, aby o tom jednoznačne rozhodlo zastupiteľstvo. Poslanci zastupiteľstva totiž môžu ako jediní rozhodnúť svojím hlasovaním nielen o voľbe, ale aj odvolaní hlavného kontrolóra z jeho pozície. Ak má štatutár samosprávy výhrady k práci kontrolóra, kontrolór mohol závažným spôsobom porušiť pravidlá definované v Zákonníku práce, môže sa obrátiť na obecné zastupiteľstvo a môže navrhnúť jeho odvolanie. Svojevoľné ukončenie pracovného pomeru hlavného kontrolóra zo strany starostu, primátora, bez predchádzajúceho súhlasu zastupiteľstva, je podľa kontrolórov možné považovať za neplatné a nezákonné. V takomto prípade sa kontrolór môže obrátiť na príslušný súd so žalobou o neplatnosť skončenia pracovného pomeru. A to preto, že ukončiť pracovný pomer s kontrolórom samosprávy je výlučnou kompetenciou poslancov, nie starostu či primátora.

Z pohľadu Najvyššieho kontrolného úradu SR je kľúčové, aby kontrolóri obcí, miest, ale aj vyšších územných celkov boli výkonným prvkom zastupiteľstva, a nie súčasťou úradu starostu, primátora či predsedu kraja. Ide totiž o princíp aby ten, kto realizuje praktický výkon rozhodnutí týkajúcich sa verejných financií, komunálnych politik, nemal zároveň pod svojim vplyvom aj nestrannú kontrolu. Vyváženosť na úrovni miestnej, regionálnej samosprávy môže zabezpečiť len nezávislé postavenie kontrolóra voči exekutive, teda úradu, za činnosť ktorého nesie zodpovednosť starosta, primátor či župan. Hlavný kontrolór samosprávy sa má za svoju prácu zodpovedať príslušnému zastupiteľstvu a pre výkon funkcie musí mať nielen adekvátne vzdelanie, prax, ale aj reálne pracovné podmienky pre profesionálny výkon svojho úradu.